

2022-10-31
FÖRSLAG

RUN/415/2022
Ert dnr: Ku2022/01357

Jimmy Eriksson
Kultur och bildning
Tfn: 063-146703
E-post: jimmy.eriksson@regionjh.se

Kulturdepartementet

Yttrande gällande betänkandet *Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher* (SOU 2022:44)

Sammanfattning av betänkandet

Region Jämtland Härjedalen tackar för möjligheten att svara på remissen av *Kreativa Sverige* och vill lämna sina synpunkter på delar av betänkandet nedan. Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag till en samlad nationell strategi med syfte att under den kommande tioårsperioden främja långsiktig och hållbar utveckling av de kulturella och kreativa näringarna i hela landet. I uppdraget ingick att analysera och identifiera utvecklingsbehov inom vissa utpekade områden, ge förslag på aktörer som ska ansvara för uppföljning och göra en tydlig prioritering bland de förslag som lämnas.

Betänkandet innehåller ett förslag till en nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. Utredningen bedömer att det finns fortsatt stor potential för hållbar samhällsutveckling i att stödja företag inom kulturella och kreativa branscher till ökad tillväxt och kulturell produktion men att det krävs att staten undanröjer hinder som dessa företag möter samt riktar särskilda insatser och lösningar inom kultur-, närings- och exportfrämjandet.

Förslaget till strategi väljer att särskilt lyfta fram sex prioriteringar för att företagen ska främjas bättre:

1. Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan
2. Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd
3. Långsiktigt och snabbt på upphovsrättens marknad
4. Export, internationalisering och värdeskapande utomlands
5. Hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning för alla
6. Platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter (och tvärtom)

Region Jämtland Härjedalens sammanfattade synpunkter

Region Jämtland Härjedalen delar i stort utredningens förslag till nationell strategi men vill lämna särskilda synpunkter som vi ser kan behöva förtydligas i det fortsatta arbetet.

Regionens synpunkter fokuseras kring *Förtydligande av tvärpolitisk- och flerpartsamverkan, Kulturskaparna som den värdeskapande kärnan, Utveckling av befintliga stödstrukturer samt Platsens betydelse*. Sammanfattningsvis menar Region Jämtland Härjedalen, i likhet med förslaget, att det krävs ett tydligt nationellt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan och att det är en grundförutsättning för att kunna nå strategins målsättningar. Däremot inser vi komplexiteten och utmaningarna i detta delade ansvar samt att det i vissa fall krävs förtydliganden av bland annat regionernas roll i flerpartssamverkan. Kulturskaparna och kulturskapandet är kärnan i de kulturella och kreativa branscherna och där saknar regionen skarpare formuleringar och perspektiv för att belysa detta faktum. Att identifiera hinder för vissa företag att ta del av befintliga stödssystem är centralt och regionen vill understryka att vissa kulturella och kreativa företag verkar utifrån andra logiker än traditionella tillväxtföretag men att alla ska ha samma möjlighet till stöd- och främjande insatser.

Förtydligande av tvärpolitisk- och flerpartsamverkan

Region Jämtland Härjedalen anser att det krävs ett förtydligande av såväl den tvärpolitiska samverkan som föreslås samt den flernivåsamverkan som krävs för förverkligandet av strategin. Det finns en risk för potentiella målkonflikter när ansvaret ska delas mellan två politikområden, kultur och näringsliv, inte minst vad gäller drivkrafter för företagandet. Dessa är viktiga att adressera.

Det är tydligt att betänkandet beskriver en strategi för statlig samordning inom ett sektorsövergripande politikområde men insatserna kräver i många fall ett arbete på regional och i vissa fall kommunal nivå. Region Jämtland Härjedalen välkomnar utökad samverkan med staten inom området men det är otydligt i betänkandet hur denna samverkan ska se ut och vad som kan tänkas landa hos regionerna i form av ansvar och utökade uppdrag. Kommunernas roll i betänkandet är dessutom relativt osynligt och vi tolkar det som att befintliga strukturer för stöd och främjande av företag styrs genom nationella regelverk men oftast utförs av regioner och andra aktörer. Regionen anser att kommunerna har en viktig roll i den nödvändiga samverkan som krävs för såväl identifiering av företagen, kommunikation och regionala nätverk. Denna samverkan kan med fördel vara ett regionalt ansvar. När det gäller såväl det kommunala som det regionala ansvaret så bör strategin tydligare adressera detta för att få en effekt som är både jämbördigt och likvärdig över hela landet.

Region Jämtland Härjedalen ser dessutom med fördel att den föreslagna strategin för kulturella och kreativa branscher på ett tydligare sätt knyter an till strategin för regional utveckling samt till det arbete som genomförs inom smart specialisering. Smart specialisering är en metod för att stärka konkurrenskraften inom områden med utvecklingspotential och programmet för smart specialisering i Jämtland Härjedalen

definierar fyra styrkeområden vi ska mobilisera kring i länet. Ett av områdena är Upplevelser. Där säger vi att förutsättningar och behov skiljer sig åt i vår varierade geografi men förmågan att skapa upplevelser som möter människors förväntningar finns överallt.

Vi tror att den kompetens som regionerna i många fall har utvecklat, genom att kulturen tagit en allt större plats inom regional utveckling, i högre grad bör tas i beaktande av de statliga aktörerna. Region Jämtland Härjedalen delar därmed förslaget att anordna nationella lärandekonferenser för främjare och finansiärer i samarbete med en eller flera regioner. Ett annat förslag är att staten bör ge ett förnyat uppdrag att arbeta med Kreametern där samverkan med regionerna bör kunna ske i form av användarråd eller referensgrupp. När det gäller statistik och kunskapsutveckling så är, utöver regionernas kompetens, även Konstnärsnämnden en viktig aktör, inte minst när det gäller de enskilda kulturskaparnas villkor.

Kulturskaparna som den värdeskapande kärnan

Region Jämtland Härjedalen saknar skarpare skrivningar av kulturskaparna och de villkor och logiker som påverkar dessa, framför allt enskilda kulturföretags och konstnärers skapande. Utredningen nämner att strategin inte i första hand ska bygga den konstnärliga och kulturella grunden men betänkandet hade tydligare kunnat lyfta fram konstnärer och kulturskapare som den värdeskapande kärnan i branscherna. Kulturskapare verkar i många fall genom andra logiker än traditionellt näringsliv. Det kan exempelvis handla om definitionen av tillväxt där kulturföretagare i större utsträckning växer horisontellt och i kluster tillsammans med andra snarare än i omsättning och antal anställda. Region Jämtland Härjedalen anser dessutom att det finns ett värde i att den konstnärliga friheten finns med och definieras i en strategi som berör så många företag vars hela affärsidé utgår från det kulturella och konstnärliga skapandet.

Region Jämtland Härjedalen delar dock utredningens syn på kulturskapare som företagare och vill uppvärdera och synliggöra dessa som just det. Det finns en stor kompetens och yrkesskicklighet bland kulturskaparna men värdet av skapandet tillfaller oftast inte den skapande kärnan. Frågan om upphovsrätt är därför av stor vikt för denna grupp. Regionerna behöver bygga kompetens kring upphovsrätt och immaterialrätt men ansvaret för regelverk vilar i slutändan på lagstiftaren. Region Jämtland Härjedalen välkomnar en närmare samverkan med staten för att stärka rådgivning kring upphovsrätt men vi menar att det med fördel kan ske i samverkan mellan regioner.

Utveckling av befintliga stödstrukturer

Region Jämtland Härjedalen är positiv till den definition och språkanvisning som föreslås i strategin. *Kulturella och kreativa branscher, verksamheter och företag* ger än bättre definition än det tidigare *Kulturella och kreativa näringar*. Det möjliggör dessutom en differentiering och beskrivning av branschen som gör det lättare att identifiera insatser, lokalt såväl som nationellt.

Region Jämtland Härjedalen anser dessutom att insatser bör kunna ske inom ramen för befintliga stödstrukturer, såväl inom näringslivspolitikerna som kulturpolitiken. De stödstrukturer och system som idag finns för att stödja och främja företag kan måhända inte kännas tillräckliga när det kommer till vissa kulturskapare. Kulturskaparna, oavsett om de är företagare eller inte, vänder sig i större utsträckning till kulturpolitiken för stöd medan det övriga näringslivet vänder sig till näringspolitiken. Denna delade kommunikationsförmåga behöver samordnas där respektive stödssystem snarare stärker och kompletterar varandra. Det kan därför komma att behövas tydligare uppdrag till företagsfrämjande aktörer som exempelvis Vinnova och Almi, justeringar i regelverk för företagsstöd och en kraftsamling kring kunskap och kompetens hos samtliga offentliga aktörer. Region Jämtland Härjedalen vill understryka att ingen, oavsett företagsform, ska diskrimineras i de offentliga stödssystemen.

Platsens betydelse

Region Jämtland Härjedalen anser att platsens betydelse är en särskilt intressant prioritering i strategin men att den beskrivs lite ensidigt. Vi menar att platsens betydelse har en vidare mening än de rent geografiska förutsättningarna. Det finns även ett värderingsperspektiv som påverkar hur vi pratar om platsen, i betänkandet synliggörs detta genom exempelvis "från nationen till den mindre platsen" (s 13) eller platsens betydelse för "bättre lokal kulturmarknad" (s 84). Region Jämtland Härjedalen menar att dessa värderingar riskerar att cementera en historisk norm och generaliserande definitioner om centrum och periferi. Vi välkomnar dock förslag som innebär en starkare infrastruktur av kulturutbildningar, inkubatorer, innovationskluster och institutioner i hela Sverige men menar att detta bör motiveras utifrån ett demokratiskt perspektiv, men också utifrån den kompetensförsörjning som en del av dessa branscher behöver. Vi ser även att det inte bara har en betydelse för en lokal kulturmarknad utan också för en nationell och internationell marknad. Det är dessutom särskilt viktigt att den nationella strategin tar hänsyn till regionala variationer.

Kopplat till platsens betydelse så är även de samiska behoven av största vikt för Region Jämtland Härjedalen. Vi delar Sametingets förslag för att främja de samiska kulturella och kreativa företagen. Sametinget bör därför ges myndighetsansvar för utveckling av övriga samiska näringar utöver rennäringen samt ansvar för statistikproduktion för de samiska kulturella och kreativa näringarna. Dock är det av yttersta vikt att detta utvecklingsansvar samordnas med det övriga regionala utvecklingsansvaret. När det gäller statistiken så är det dessutom viktigt med en nära samverkan med övriga analys- och statistikmyndigheter för en

samlad bild av företagen. Region Jämtland Härjedalen vill dessutom särskilt understryka behoven av en starkare infrastruktur av samiska kulturinstitutioner och mötesplatser. Detta är även något som framhålls av det samiska kulturnätverket Viermie K.

Avslutningsvis så menar Region Jämtland Härjedalen att ett effektivt, långsiktigt och hållbart strategiskt arbete kräver en tydlig bild av de företag som berörs, en aktörskarta över inblandade parter och en större kompetens kring det ömsesidiga beroende som finns mellan de olika politikområdena.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Elise Ryder Wikén
Regionala utvecklingsnämndens ordförande

Magnus Aspegren
Regional utvecklingsdirektör